

Beszámoló az MTA Statisztikai és Jövőkutatási Tudományos Bizottsága Statisztikai Tudományos Albizottságának 2016. március 22-én tartott üléséről

Az MTA STAB 2016. március 22-én 14 órakor tartott speciális ülést, olvasóklubot tartott, amelynek témája az árindex elmélet, a módszertani fejlesztés legújabb irányai volt. A rendezvényen olvasói élményeit, tapasztalatait Marton Ádám osztotta meg *Árindexelmélet: a módszertani fejlesztés legújabb irányai* címmel. Az indexek kiszámításához árakra, súlyokra és formulára is szükség van. A súlyok becslését és meghatározását, a formula kiválasztását módszertani sokszínűség jellemzi. Míg az 1990-es évek előtt leginkább számtani átlagolást, ma már a legalacsonyabb szintű aggregálásnál 34 OECD-országból 20 a geometriai átlagolást használja. Az előadó maga is a jövőt a geometriai átlag alkalmazásában látja. A prezentációban áttekintésre került a Laspeyres, Paasche, Fisher, szuperlatív formulák, a geologaritmikus árindex család, az Egyesült Királyság Statisztikai Hivatala által 2013 márciusában bevezetett RPIJ, a Lloyd-Moulton árindex, a Törnqvist árindex, a Marshall-Edgeworth-Bowley árindex, a Jevons árindex, Törnqvist árindex, Lent-Dorfman árindex, Sato-Vartia árindex, GEKS, a Carli árindex, a napi árindex, ami a mindennapos fogyasztás termékeinek árváltozását méri.

Az emberek a közelmúltbeli és a leggyakoribb árakra emlékeznek és az áremelkedések nagyobb hatást gyakorolnak, mint az árcsökkenések. Így az érzékelt infláció (Index of Perceived Inflation – IPI) magasabb annál, amit a fogyasztói árindex jelez. Ugyanakkor a pszichológiai hatások számszerűsítése, a érzékelt infláció mérésére nehézkes.

Marton Ádám összegzésében javasolta, hogy a különböző árindexekre nézve történjenek vizsgálatok, kutatások, hibaszámítások, összehasonlítások az elmúlt 10 évre nézve, hiszen ezek vizsgálatához minden adat rendelkezésre áll.

Felkért hozzászólóként Szóké né Boros Zsuzsa: Az árindexek helye, szerepe a nemzeti számlákban címmel arról beszélt, hogy az előző előadásban hallottakat hogyan ültetik át a gyakorlatba. Az előadásban bemutatásra került a nemzeti számlák, ezen belül a GDP összeállításának menetrendje, a GDP változatlan áras számításnak néhány alapelve, módszertana termelési és felhasználási oldalról. Termelési oldalon folyóáras adatból primer és számított árindexek felhasználásával változatlan áras adatot állítanak elő. Emellett közvetlen volumenbecslés is történik. Az árindex a statisztikai összefüggések (érték és volumen hányadosaként) adódik. A legfontosabb alkalmazott alap árindexek az ipari termelői árindex, a szolgáltatási termelői árindex, a fogyasztói árindex, az export / Import termék árindexek. Felhasználói oldalon érintett tételek a háztartások fogyasztási kiadása, a kormányzat fogyasztási kiadása, a háztartásokat segítő non-profit intézmények fogyasztási kiadása, a bruttó állóeszköz felhalmozás, a készletváltozás, a külkereskedelmi forgalom. Az előadó megemlítette, hogy az empiria alapján a GDP implicit árindexet a szezonálisan kiigazított maginfláció követi a legjobban, ugyanakkor meg kell vizsgálni, hogy e mögött mi állhat.

A nemzetközi, jövő és jelenbeli kitekintések után Pukli Péter, ugyancsak felkért hozzászólóként *Nemzetközi árindexek* címmel elsősorban a múlttól beszélt. A területi árindexek értékmutatók két- vagy többoldalú nemzetközi összehasonlításához. Az összehasonlítást torzító tényezők között megjelenik az eltérő méret, fizetési eszközök, egységárak, súlyarányok, amelyek azonban kezelhetőek: az első intenzitási viszonyszámok alkalmazásával, a második árfolyamok használatával, a harmadik területi árindexek alkalmazásával, utóbbi pedig az EKS index segítségével.

Az előadásban történeti áttekintés keretében tárgyalásra került a valuta árfolyamok nemzetközi árindexként való alkalmazása, a KGST értékmutató összehasonlítás módszertana, ezek előnyei és hátrányai, a 60-as években indult nemzetközi összehasonlítási program, illetve az ennek regionalizálásával létrejött Európai Összehasonlítási Program. Az előadás záró részeként indexelméleti alapok vásárlóerő paritás (ppp) és vásárlóerő standard, az EKS kerültek bemutatásra és alkalmazásra.

A STAB következő ülésén a statisztikai szemle januári számában a statisztikai tesztek alkalmazásához kötődő cikk kerül feldolgozásra.